

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

STŘEDNÍ ŠKOLA
GRAFICKÁ BRNO

Člověk a společnost

16. Vznik a význam filozofie

www.ssgbrno.cz

Vytvořil:
PhDr. Andrea Kousalová

Střední škola grafická Brno
Šmahova 110, 627 00 Brno

Interaktivní metody zdokonalující edukaci na ISŠP
CZ.1.07/1.5.00/34.0538

Vznik a význam filozofie

DUM číslo: 16
Vznik a význam filozofie

Škola	Střední škola grafická Brno
Ročník	4. ročník (SOŠ, SOU)
Název projektu	Interaktivní metody zdokonalující proces edukace na ISŠP
Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0538
Číslo a název šablony	III/2 Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT.
Autor	PhDr. Andrea Kousalová
Tematická oblast	ZSV
Název DUM	Vznik a význam filozofie
Pořadové číslo DUM	16
Kód DUM	VY_32_INOVACE_16_ZSV_KO
Datum vytvoření	1.9.2013
Anotace	Prezentace vysvětluje pojem filozofie.

Pokud není uvedeno jinak, je uvedený materiál z vlastních zdrojů autora

FILOZOFIE

Soustava kritického uvažování o problémech bytí, světa, poznání a člověka.

Je založena na rozlišení pravého poznání a zdání, které před kritickými otázkami neobstojí.

Rozdělení filozofie

Původně (ve starém Řecku) byla filozofie chápána jako **souhrn veškerého poznání a v tomto smyslu byla synonymem pro vědu.**

Postupně se od filozofie jednotlivé disciplíny oddělovaly (např. matematika a fyzika již v antice, sociologie a psychologie teprve v nedávné době).

Na rozdíl od konkrétních věd, které mají pevně stanovený předmět a pole své působnosti, se filozofie zabývá nejobecnějšími otázkami a usiluje o vidění světa v celku.

Předmět, funkce i metoda filozofie se neustále vyvíjejí (vysvětlování světa z jeho počátků u předsókratiků, kritické zkoumání a vymezení obecných pojmů u Sókrata a Platóna, hledání příčin všeho jsoucího u Aristotela, rozumový výklad světa a náboženských pravd v souladu s vírou v křesťanství, stanovení pevného jistého poznání na základě matematicky vyjádřených zákonů v novověku, úsilí o emancipaci člověka pomocí rozumu v osvícenství, vymezení podmínek naší zkušenosti u Kanta, pochopení filozofie jako ideové zbraně v marxismu, kritika všeho, čím se člověk pokouší zamaskovat svou konečnost a omezenost v existencialismu, kritika představy jediné pravdy v postmoderně, atd.).

Teoretická filosofie

= zabývající se nejobecnějšími otázkami se zpravidla dělí na:

Ontologie (nauka o jsoucnu jakožto jsoucnu).

Přírodní filosofie (filozofická nauka o přírodě na rozdíl od empirických přírodních věd).

Antropologie (filozofická nauka o člověku na rozdíl od antropologií jako speciálních věd).

Filozofická teologie (filozofická nauka o Bohu na rozdíl od teologie zjevení).

Gnoseologie (filozofická nauka o poznání - zvláštní význam tu má transcendentální filozofie, jakož i hermeneutická filozofie).

Ontologie = Nauka o jsoucnu

Základní část filozofie, věnovaná otázce bytí jako takového a nejobecnějším kategoriím jsoucna.

Pojem zavedl v 18. století německý filozof Wolff, který začal oddělovat nauku o bytí od nauky o poznání.

Ontologie je často ztotožňována s metafyzikou.

Podle Heideggera filozofie na bytí zapomněla a věnovala se vlastnostem jsoucen a rozdílům mezi nimi.

Gnoseologie = Teorie poznání

Též noetika.

Filozofická nauka o poznání, o jeho zdrojích, podmínkách, možnostech a mezích.

Gnoseologické otázky se objevily již u skeptiků, významné teorie zejména u Platóna a Aristotela, stoiků a epikúrejců.

Od doby Locka a Kanta byla gnoseologie dominující filozofickou disciplínou.

V průběhu dějin byla řešena problematika vztahu poznání smyslového a rozumového (tvorba obecných pojmů, spor o univerzália), popřípadě nadrozumového (intuice, mystika).

Z hlediska lidské schopnosti poznávat lze rozlišit naivní realismus (věci jsou takové, jak je vidíme), skepticismus, agnosticismus a kriticismus (zkoumání zákonitostí poznání a úsilí korigovat omyly našich smyslů a vyvarovat se chybných úsudků).

Z hlediska názorů na to, jaký způsob poznání nejvíce rozhojňuje naše poznatky, zastávají opačná stanoviska empirismus a racionalismus. Vědeckým poznáním se zabývá filozofie vědy (epistemologie).

Antropologie = Věda o člověku

Filozofický princip, který zkoumá člověka mimo souvislost s konkrétně historickými společenskými vztahy, tedy jako bytost převážně biologickou.

Začátek antropologie, sahající do starověku, souvisel s rozvojem anatomie.

Jako samostatný vědní obor vznikla antropologie až v 18. století. Dělí se na antropologii fyzickou, kulturní, sociální a filozofickou. Poslední tři směry souvisejí mj. s etnografií, archeologií a jazykovědou.

Praktická filozofie

= nauky o lidském jednání a tvořivosti

Etika (nauka o morálně relevantním jednání a jeho normách).

Poietika (nauka o tvořivé činnosti, zhotovování - sem patří estetika jakožto filozofie umění, ale také filozofie techniky).

Nedílnou součástí filozofie jsou její dějiny. Významnou roli mají filozofické otázky jednotlivých věd (např. filozofie matematiky, práva nebo dějin).

Etika

Filosofická nauka o správném jednání. **Hodnotí činnost člověka z hlediska dobra a zla. Na rozdíl od morálky, která je blíže konkrétním pravidlům, se etika snaží najít společné a obecné základy, na nichž morálka stojí, popřípadě usiluje morálku zdůvodnit.** Aplikuje určité filosofické koncepce na jednání a život člověka.

Rozlišuje se **etika autonomní** (etické zásady si stanoví člověk sám, respektive sama společnost)

a heteronomní (mravní zásady a pravidla jsou chápány jako dané zvnějšku, například bohem).

Etika deskriptivní pouze popisuje mravní jednání a hodnoty, etika normativní usiluje najít a analyzovat normy lidského chování. Etika si klade otázky typu: "Co je dobré?", "Jaký je smysl mého konání?", "Jak mám jednat?", "Proč mám jednat tak a tak?", "Co je ctnost?" či "Co je spravedlnost?". Obsahuje též řadu hypotéz o člověku a jeho povaze.

Seznam použité literatury a internetových odkazů

Náboženství. [online]. [Cit. 1.9.2013]. Dostupné z: <http://obrazky.cz/?q=n%C3%A1bo%C5%BEenstv%C3%AD>

Úvod do filozofie. [online]. [Cit. 1.9.2013]. Dostupné z: <http://literatura.kvalitne.cz/filosof.htm>
joza.pytel.sweb.cz/uvod_do_filozofie.pdf

Filozofie. [online]. [Cit. 1.9.2013]. Dostupné z: <http://literatura.kvalitne.cz/filosof.htm>